

ИЗВОД ИЗ СТУДИЈЕ ЗАШТИТЕ ПАРК ПРИРОДЕ „МАЛИ БОСУТ”

У складу са чланом 42. став 9. Закона о заштити природе („Службени гласник РС”, бр. 30/2009, 88/2010, 91/2010-исправка, 14/2016, 95/2018-др. закон и 71/2021), Министарство заштите животне средине објављује извод из Студије заштите на основу кога ће заинтересована јавност моћи да идентификује у простору дефинисане границе и режиме заштите природног подручја I (прве) категорије, Парк природе „Мали Босут”.

Заштићено подручје „Мали Босут” налази се у Републици Србији, у АП Војводини, у западном делу Срема, унутар катастарских општина Адашевци, Вашица и Батровци, које припадају општини Шид. Заштићено подручје обухвата водоток Босут, узводно од државног пута IA реда бр. 3 (некадашњи аутопут Е-70) и простире се до непосредне близине државне границе са Републиком Хрватском.

Подручје природног добра у претходном периоду није имало статус заштићеног подручја. Подаци о природним вредностима подручја сакупљени на основу доступних литературних извора, док су подаци добијени приликом валоризације дела простора од стране сарадника Покрајинског завода за заштиту природе указали на његов значај са становишта очувања биодиверзитета.

Ток Босута је у целини задржао свој изворни облик, за разлику од већине других река и водотока на територији АП Војводине на којима су спроведени захвати на уређењу тока. Заштићено подручје обухвата линијску структуру речног коридора водотока Босут, ушће каналисане Растовачке баре/Струге (канал Борис блато) и шуме Драгановци и Кабларовац. Наведени остаци природних станишта се налазе у културном пределу аграрног типа у којој доминирају њиве. Посматрајући шире подручје, шуме су острва делимично измењених природних станишта.

Водоток Босут са својим обалним појасом представља еколошки коридор од међународног значаја (Уредба о еколошкој мрежи, Прилог 2, „Службени гласник РС”, бр. 102/2010). Функционалност еколошког коридора водотока Босут обезбеђује опстанак многих локалних популација биљних и животињских врста. Еколошки коридор такође повезује Кабларовац и Драгановце са шумским комплексима Хрватске (Спачванске шуме) и са Босутским шумама према југу. Каналисани ток Растовачке баре такође служи као еколошки коридор у правцу шума Кладовац и Растовац на северу, док ушће канала истовремено представља и значајно влажно станиште акватичних и семиакватичних врста.

Присутна водена, мочварна, приобална и шумска станишта представљају станиште за 131 таксон виших биљака, 26 врста сисара, 27 врста бескичмењака, 11 врста водоземаца, 9 врста гмизаваца, 118 врста птица, 62 врста планктона и 16 врста риба.

Током валоризације подручја забележено је: 2 строго заштићене врсте виших биљака, 4 строго заштићене врсте бескичмењака, 1 строго заштићена врста рибе, 8 строго заштићених врста водоземаца, 5 строго заштићених врста гмизаваца и 92 строго заштићене врсте птица.

На подручју предложеном за заштиту дефинисано је 8 станишних типова приоритетних за заштиту на националном нивоу. Од тога је 7 наведено у оквиру приоритетних NATURA 2000 међународно значајних станишних типова, односно у селектованим EMERALD стаништима, што указује на значај овог подручја у очувању диверзитета шумске, семиакватичне и акватичне флоре у Србији.

Уз границе заштићеног подручја се налази археолошко налазиште Градина на Босуту (откривено 1880. године), који представља вишеслојни праисторијски

археолошки локалитет и пружа доказ о постојању људских насеља и људских активности на овом подручју од краја неолита па до доласка Римљана у ове крајеве.

Имајући у виду вредан специјски, екосистемски и предеони диверзитет, заштићено подручје ПП „Мали Босут” у потпуности задовољава дефиницију заштићених подручја дату у чл. 4., став 1., тачки 26. „Закона о заштити природе” („Службени гласник РС”, бр. 36/2009, 88/2010, 91/2010-исп., 14/2016, 95/2018-др. закон и 71/2021) односно да је то „подручје које има изражену биолошку, екосистемску и предеону разноврсност и због тога се актом о заштити проглашава заштићеним подручјем од општег интереса”.

Поред националног, значајан међународни правни оквир подржава заштиту овог подручја, пре свега конвенције из области заштите биодиверзитета: Закон о потврђивању Конвенције о биолошкој разноврсности („Службени лист СРЈ – Међународни уговори”, број 11/2001), Закон о потврђивању Конвенције о очувању европске дивље флоре и фауне и природних станишта („Службени гласник РС – Међународни уговори”, број 102/2007) и Закон о потврђивању Конвенције о очувању миграторних врста животиња („Службени гласник РС-Међународни уговори”, број 102/2007). Циљ наведених међународних уговора је успостављање усаглашених принципа за заштиту биодиверзитета и обезбеђивање таквог начина управљања врстама и стаништима који омогућава њихов дугорочни опстанак.

Како би се обезбедило трајно очување и одрживо коришћење природних вредности на подручју са претежно очуваним природним екосистемима и живописним пејсажима, које је од изузетног националног и међународног значаја и како би се промовисало као подручје значајно за научне, образовне, духовне, естетске, културне, туристичке, здравствено-рекреативне и друге функције, предложено је да се оно стави под заштиту као ПП „Мали Босут”.

ОПИС ГРАНИЦА ПРИРОДНОГ ДОБРА

Почетна тачка описа је тромеђа катастарских парцела бр. 416, 735/5 и 745 КО Батровци. Граница заштите иде на југоисток, јужном границом кат. парц. бр. 416, 1398, ломи се на североисток пратећи све време источну границу кат. парц. број 1398, на исток, јужном границом кат. парц. број 1, потом на југоисток, југозападном границом кат. парц. број 1398 све до наспрамне северне међне линије кат. парц. број 734/5. Ломи се на североисток пресецајући кат. парц. број 1398, на северозапад, североисточном граничном линијом исте парцеле све до југозападне међне тачке кат. парц. број 3174/1 КО Адашевци. Граница заштите скреће на североисток, северозападном границом кат. парц. број 3174/1, обухвата кат. парц. број 3173, наставља у истом правцу границом катастарских општина КО Батровци и КО Вашица, обухвата кат. парц. број 3704 КО Вашица, источном граничном линијом кат. парц. број 3705/1 КО Вашица иде у правцу севера. Оштро скреће на запад, јужном границом кат. парц. бр. 4070, 4061, на југозапад, југоисточном границом кат. парц. број 4061 све до северозападне међне тачке кат. парц. број 3581, односно границе катастарских општина КО Вашица и КО Батровци. Граница заштите иде на север границом катастарских општина до јужне међне тачке кат. парц. број 3560 КО Вашица. Наставља у истом правцу кроз ову катастарску општину северном међном линијом кат. парц. бр. 3555, 4054, ломи се на север источном линијом кат. парц. бр. 3448/1, 3194, скреће на запад, пресеца кат. парц. број 3855, потом на југ, западном граничном линијом кат. парц. бр. 3195, 3447, 3445, 3446, 3445, до међне тачке са КО Батровци. На југозапад, северозападном границом кат. парц. бр. 1398 КО Батровци, 3751 КО Вашица, на запад северном међном линијом кат. парц. бр. 1398 КО Батровци, 3766 КО Вашица, ломи се на југ, пресеца кат. парц.

број 1398 КО Батровци, даље на исток јужном границом кат. парц. бр. 1398, 745 до почетне тачке описа границе заштите.

НАПОМЕНА:

Подручја која се налазе у оквиру описа границе заштите а не улазе у заштићено добро су: КО Вашица кат. парц. бр. 3706/1, 3706/2, 3598, 3597, 3596, 3595, 3592, 3599, 3600, 3591, 3589, 3590, 3588, 3587, 3707/1, 3707/2, 3708, 3709, 3710, 3711, 3712, 3713, 3714, 3715, 3716, 3717, 4061 (део).

РЕЖИМИ ЗАШТИТЕ

Укупна површина подручја предложеног за заштиту према подацима Републичког геодетског завода (катастар непокретности) износи 282,34 ха.

На простору ПП „Мали Босут” су, с обзиром на природне и створене вредности, могућности и потребе за применом активних мера заштите у управљању стаништима и врстама као и постојеће делатности на подручју природног добра и у његовој непосредној околини, успостављена два режима заштите. Од тога, режим заштите II степена износи 109,09 ха (38,64 %), а режим заштите III степена 173,25 ха (61,36%). Структура парцела по појединим облицима својине указује на то да је у оквиру граница заштићеног подручја највећим делом обухваћено земљиште у својини Републике Србије (99,27%), док је 0,53% у јавној својини (280,29 ха), а 0,2% (0,56 ха) се налази у приватној својини.

Полазећи од потребе заштите и очувања значајних станишта, као и присуства строго заштићених и заштићених врста, одређивање степена заштите унутар ПП „Мали Босут” је вршено на основу степена очуваности природних вредности, потреба за применом активних мера заштите и у складу са потребама развоја одрживог туризма.

На подручју ПП „Мали Босут”, на основу члана 35. Закона о заштити природе, успостављају се следећи режими заштите: режим заштите II (другог) степена и режим заштите III (трећег) степена.

Мере заштите за цело заштићено подручје

Забрањује се:

- 1) радови и активности који могу имати неповољан утицај на геоморфолошке, хидролошке и педолошке карактеристике, живи свет, животну средину, еколошки интегритет и естетска обележја предела;
- 2) радови и активности које мењају водни режим и физичко-хемијске карактеристике станишта, уколико те промене за резултат имају трајне негативне последице на природне вредности заштићеног подручја;
- 3) активности чијим се спровођењем угрожавају јединке строго заштићених и заштићених дивљих врста (узнемиравање, непланско сакупљање и уништавање), њихова станишта, станишни типови приоритетни за заштиту и интегритет подручја;
- 4) уношење инвазивних биљних и животињских врста;
- 5) непланска сеча и оштећивање шумског дрвећа, замена састојина и групација аутохтоних врста дрвећа алохтоним;
- 6) паљење вегетације;
- 7) експлоатација минералних сировина и обављање осталих радова и активности које нису у складу са принципима одрживог коришћења природних ресурса;
- 8) ширење викенд зона на простор заштићеног подручја;
- 9) привремено и трајно одлагање свих врста отпадних материја;
- 10) привремено и трајно одлагање пестицида и других опасних материја;

- 11) остали радови и активности којима се врши загађивање ваздуха, земљишта, седимента, подземне и површинске воде;
- 12) упуштање вода код којих није примењен комплетан третман (примарна, секундарна и терцијална фаза пречишћавања) након изградње система за пречишћавање отпадних вода;
- 13) ограђивање простора непосредно уз водоток;
- 14) изградња инфраструктурних, туристичких као и других објеката, којима се угрожава функција природног добра;
- 15) одлагање и складиштење инертног материјала (песак, шљунак, земља и др.), изградња и коришћење рибњака на начин који није у складу са принципима одрживог коришћења природних ресурса.

Ограничава се:

- 1) формирање новог грађевинског земљишта, осим на потребе управљања, као и на површине неопходне за изградњу објеката предвиђених до покретања поступка заштите важећом просторно-планском документацијом;
- 2) асфалтирање постојећих некатегорисаних путева и изградња свих нових преко природног добра, на плански предвиђене саобраћајнице до покретања поступка заштите;
- 3) примена техничких решења заштите обале, која укључују примену еколошки повољних решења (у складу са предеоним карактеристикама);
- 4) обављање геолошких и других истражних радова, на неопходне за заштиту и унапређење природних и културних вредности;
- 5) кошење, испаша и сеча трске, уклањање водене, мочварне, као и приобалне вегетације на планске активности (просторно, временски и технички) одржавања станишта уз примену заштитних мера за флору и фауну;
- 6) промена морфологије терена (раскопавање и насипање обала и сл.) на активности за потребе ревитализације станишта, побољшању хидролошких и еколошких услова станишта;
- 7) кретање транспортних возила и пољопривредне механизације на кретање по постојећим атарским и/или шумским путевима;
- 8) туристичке активности, на просторно и временски ограничене видове одрживог туризма;
- 9) уређење простора за туризам, рекреацију и едукацију на планске активности усклађене са циљевима очувања природних и пејзажних вредности;
- 10) уношење и гајење алохтоних врста, на врсте које нису инвазивне у Панонском региону;
- 11) пошумљавање и подизање високог зеленила на ограничену планску обнову постојећих шумских засада са састојинама аутохтоних врста и заштитних зелених појасева;
- 12) ложење ватре на за ту сврху предвиђеним локацијама и наменама;
- 13) изградња објеката на потребе одрживог коришћења и управљања заштићеним подручјем, као и на реконструкцију објеката салаша у постојећим габаритима под посебним условима.

Мере очувања и унапређења:

- 1) очување репрезентативних геолошких и геоморфолошких појава и одлика, биогеографских обележја подручја, предеоног, екосистемског, специјског и генетичког диверзитета;
- 2) мониторинг и праћење стања станишта и врста;

- 3) трасирање и обележавање едукативних стаза за приказивање природних вредности;
- 4) одређивање и уређење простора за туристичке и спортско-рекреативне активности;
- 5) очување стабала у чијим крошњама се налазе гнезда строго заштићених дивљих врста птица, као и обезбеђивање одговарајућих зона око стабала са гнездом белорепана, црне роде и црне луње;
- 6) ревитализација природних станишта;
- 7) примена активних и интервентних мера и планских активности на заштити станишта и врста (управљање популацијама строго заштићених и заштићених дивљих врста) и побољшању квалитета воде и стања екосистема;
- 8) активна заштита фауне кроз постављање наменских хранилишта, вештачких гнезда, појилишта и сл.;
- 9) унапређење природних и полуприродних елемената еколошког коридора у складу са предсоним и вегетационим карактеристикама подручја планирањем намене површина као и активним мерама заштите;
- 10) у циљу предеоног унапређења подручја фрагментарно подизање заштитних зелених појасева на рубовима заштићеног подручја као пољопривредним површинама и викенд насељима, уз коришћење аутохтоног садног материјала;
- 11) сузбијање инвазивних врста и градације штетних врста применом механичких, биолошких и биотехничких средстава, као и хемијских средстава у складу са Законом;
- 12) подстицање традиционалних начина коришћења природних ресурса (нпр. испаша, пчеларство) а нарочито оних који доприносе очувању и унапређењу биодиверзитета;
- 13) планске активности на промоцији гајења и гајењу аутохтоних раса и сорти;
- 14) презентација и промоција заштићеног подручја, природних и створених вредности;
- 15) формирање туристичке инфраструктуре (видиковац, визиторски центар, едукативне стазе и др.);
- 16) образовање посетилаца, као и власника и корисника катастарских парцела у заштићеном подручју и њихово укључивање у активну заштиту;
- 17) усклађивање свих планских и урбанистичких докумената, као и основа и планова управљања природним ресурсима, са актом о заштити подручја.

Мере заштите на подручју са режимом заштите II (другог) степена

За локалитете под режимом заштите II (другог) степена примењују се све забране, ограничења и мере које важе за цело заштићено подручје, као и:

Забрањује се:

- 1) успостављање нових шумских култура врста дрвећа које нису аутохтоне за подручје Панонске низије;
- 2) организовање масовних јавних скупова и манифестација;
- 3) бетонирање и/или поплочавање, као и друге промене морфологије обале и обалног појаса;
- 4) промена намена површина под природном и полуприродном вегетацијом (ливаде, тршњаци итд.);
- 5) промена морфолошких и хидролошких особина подручја од којих зависи функционалност еколошког коридора.

Ограничава се:

- 1) изградња и/или постављање нових привезишта, молова, стационараних плутајућих објеката, бетонираних силаза на водоток Босут, као и других објеката на води, на реконструкцију оних који су заведени у документацији управљача као затечено стање, као и на оне за потребе управљања, као и на плански постављене у оквиру постојећег грађевинског подручја у циљу организовања одрживих видова коришћења простора;
- 2) уређење обале на планске активности на ревитализацији, за потребе управљања, као и на подручје уређења риболовних места одређених планским документима;
- 3) постављање мобилијара на плански утврђено постављање за потребе управљања, рекреације, едукације и истраживања природних вредности подручја;
- 4) риболов на спортски и рекреативни риболов;
- 5) употреба ванбродских мотора на моторе на електро погон, осим за потребе чуварске службе и управљања.

Мере очувања и унапређења:

- 1) документовање свих привезишта, молова, стационараних плутајућих објеката, бетонираних силаза на водоток Босут, као и других објеката на води за потребе вођења јединствене базе наведених објеката од стране Управљача, са циљем утврђивања затеченог стања;
- 2) очување и унапређење природних и полуприродних елемената еколошког коридора у складу са предеоним и вегетацијским карактеристикама подручја;
- 3) обезбеђење техничко-технолошких решења за неометано кретање дивљих врста на местима укрштања са елементима инфраструктурних система који формирају баријере за миграцију врста;
- 4) просторно и временски ограничени плански радови на одржавању корита и обале водотока Босут (измуљивање, уклањање сувишне вегетације без употребе хемијских препарата);
- 5) очување и обнављање приобалног травног појаса уз водоток босут;
- 6) планске активности и интервентне мере на побољшању квалитета воде и стања екосистема у складу са очувањем природних вредности простора;
- 7) очување стабала врбе и другог аутохтоног дрвећа и жбуња уз обалу водотока уз планску обнову врба и другог аутохтоног дрвећа и жбуња у приобалном појасу.

Мере заштите на подручју са режимом заштите III (трећег) степена

За локалитете под режимом заштите III (трећег) степена примењују се све забране, ограничења и мере које важе за цело заштићено подручје, као и:

Забрањује се:

- 1) превођење шумског земљишта у земљиште за друге намене.